

Brüssel, 18.3.2019
COM(2019) 139 final

2019/0080 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

milles käsitletakse 10. Euroopa Arengufondi projektidest vabanevate rahaliste vahendite eraldamist Aafrika rahutagamisrahastu vahendite täiendamiseks

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Aafrika rahutagamisrahastu loodi 2003. aastal Cotonou lepingu raames¹ ning seda rahastatakse Euroopa Arengufondist (EAF), st liidu üldeelarve väliselt. Aafrika rahutagamisrahastu on üks peamisi vahendeid, millega rakendatakse Aafrika ja ELi koostööd rahu ja julgeoleku valdkonnas.

Praeguse 11. EAFi raames eraldati Aafrika rahutagamisrahastule ajavahemikuks 2014–2020 esialgu 750 miljoni euro suurune summa. Selle summa puhul, mis põhines 10. Euroopa Arengufondi raames Aafrika rahutagamisrahastule ette nähtud kulukohustustel, ei võetud piisavalt arvesse Aafrika rahutagamisrahastu rahastamismahu järsku suurenemist pärast 2012. aastat, mis jätkus kuni 2015. aastani, mil komisjon piiras oma toetuse rahutagamisoperatsioonidele 80 %ga ÜRO toetusmäärast, mida maksti tol ajal sõjaväelastele ja politseinikele, kes olid lähetatud Aafrika riikide juhitavate rahutagamisoperatsioonide raames. Selle ülemmäära kehtestamine tõi kaasa Aafrika rahutagamisrahastu väljamaksete stabiliseerumise, kuid mitte vähenemise, kuna Aafrika rahutagamisrahastu toetuste ülemmäära kehtestamise kaudu saavutatud säästule vastukaaluks suurenes rahastatud rahutagamisoperatsioonide üldarv. Selle tulemusena ületasid Aafrika rahutagamisrahastule esitatud rahastamisaotlused peagi kasutadaoleva summa. Aafrika rahutagamisrahastut on seetõttu seni täiendatud kolm korda kokku 835 miljoni euroga: kaks täiendust kumbki summas 150 miljonit eurot (otsustatud vastavalt 24. septembril 2015² ja 2. augustil 2016³) 2014.–2016. aasta tegevusprogrammi jaoks ja kolmas täiendus summas 535 miljonit eurot (samuti otsustatud 2. augustil 2016⁴) 2017.–2018. aasta tegevusprogrammi rahastamiseks. Suurenenud taotluste arv on tingitud eelkõige käimasolevate operatsioonide rahastamise jätkumisest (Aafrika Liidu missioon Somaalias ehk AMISOM) ning uute rahutagamisoperatsioonide loomisest (Lääne-Aafrika riikide majandusühenduse missioon Guinea-Bissaus ehk EUCOMIB, Boko Harami vastane rahvusvaheline rakkerühm, G5 Saheli ühendvägi). 11. EAFi raames on Aafrika rahutagamisrahastust praeguseks võetud kokku 1627,3 miljonit eurot⁵ kulukohustusi. See summa on oluliselt suurem kui varasemate EAFide raames võetud kulukohustused, mis näitab EAFi suurenenud kaasatust rahu ja julgeoleku rahastamisel.

COREPERi 10. mai 2016. aasta otsuses Aafrika rahutagamisrahastu täiendamise kohta määrati rahutagamisrahastu vahendid kindlaks kuni 2018. aasta lõpuni, kuid see ei hõlmanud 11. EAFi kahe viimase aasta rahalisi vajadusi, mis vastavad Aafrika rahutagamisrahastu 2019.–2020. aasta tegevusprogrammile. Aastateks 2019-2020 ette nähtud vahenditest peaks olema võimalik reageerida Aafrika Liidu ja Aafrika piirkondlike organisatsioonide jätkuvatele vajadustele seoses praeguste ja uute julgeolekukriisidega Aafrikas. Aafrika rahutagamisrahastu rahastamise prognoositavus ja jätkusuutlikkus peab olema tagatud. Aafrika rahutagamisrahastu rahastamisvajadused kuni 2020. aasta lõpuni on hinnanguliselt 814 860 000 eurot.

¹ Koostööleping ühelt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma ning teiselt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide vahel, mis allkirjastati Cotonous 23. juunil 2000. aastal.

² Komisjoni 7. detsembri 2015. aasta otsus C(2015) 8627.

³ Komisjoni 17. novembri 2016. aasta otsus C(2016) 7258.

⁴ Komisjoni 27. aprilli 2017. aasta otsus C(2017) 2579, muudetud komisjoni 23. veebruari 2018. aasta otsusega C(2018) 1258.

⁵ See summa sisaldab 16,5 miljonit eurot liikmesriikide vabatahtlikku rahalist osalust.

Käesoleva nõukogu otsuse ettepaneku eelnõu eesmärk on saada nõukogult volitus kasutada vabanevaid vahendeid 10. EAFist, et täiendada Aafrika rahutagamisrahastu vahendeid kuni 445 860 000 euro suuruse lisasummaga, millest 431 000 000 euroga rahastatakse Aafrika rahutagamisrahastu vajadusi kuni 2020. aasta lõpuni ning 14 860 000 miljoni euroga komisjoni toetuskulusid. Neid vahendeid kasutatakse vastavalt 10. EAFi liikmesriikide vahelisele osamaksude jaotusele⁶. Selleks et täiendada kõnealuseid vahendeid tulemusreservist („mittekasutatav reserv“), eraldatakse Aafrika rahutagamisrahastu jaoks 11. EAFi siseriiklike sihtprogrammide / piirkondlike sihtprogrammide reservist täiendavaid vahendeid (369 000 000 eurot).

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

ELi üldises strateegias⁷ määratletakse rahu ja julgeolekut kui ELi peamisi huve, lisaks märgitakse, et julgeolek Euroopas on tihedalt seotud rahuga naaberriikides ja neid ümbritsevates piirkondades. 2017. aastal vastu võetud uuendatud Euroopa arengukonsensus⁸ seatakse üheks viiest sihtvaldkonnast „rahu“ ja kinnitatakse ELi pühendumist reeglitele põhinevale maailmakorrale, mille keskmes on mitmepoolsus.

Aafrika rahutagamisrahastu on üks peamisi vahendeid, millega 2007. aastal Lissabonis vastu võetud Aafrika ja ELi ühisstrateegia raames rakendatakse ELi ja Aafrika koostööd rahu ja julgeoleku valdkonnas. ELi ja Aafrika neljandal tippkohtumisel 2014. aastal kinnitati, et rahu ja julgeolek on ühisstrateegia rakendamise üks viiest prioriteetsest valdkonnast. Aafrika Liidu ja Euroopa Liidu viiendal tippkohtumisel 2017. aasta novembris leppisid juhid kuni järgmise tippkohtumiseni kokku neljas ühisel strateegilises prioriteedis, millest üks on „vastupanuvõime, rahu, julgeoleku ja juhtimise tugevdamine“. Tuginedes uuele Euroopa arengukonsensusle, milles tuletatakse meelde julgeoleku ja arengu vahelist seost, ning ELi üldisele strateegiale, milles rõhutatakse vajadust võtta kasutusele integreeritud lähenemisviis konfliktidele, on koostöö rahu ja julgeoleku valdkonnas jätkuvalt Aafrika ja ELi partnerluse keskmes. Sellest lähtuvalt kirjutasid Euroopa Komisjon ja Aafrika Liidu Komisjon 23. mail 2018 alla vastastikuse mõistmise memorandumile rahu, julgeoleku ja valitsemistava küsimustes, millega luuakse raamistik ELi ja ALi tõhustatud koostööks rahu ja julgeolekuga seotud probleemide lahendamisel.

Käesoleva ettepanekuga, mis võimaldab Aafrika rahutagamisrahastu tegevusel jätkuda kuni 2020. aastani, toetatakse ka jätkusuutliku arengu eesmärkide täitmist, eelkõige jätkusuutliku arengu eesmärki nr 16 „Edendada rahumeelseid ja kaasavaid ühiskondi säästva arengu jaoks, tagada üldine juurdepääs õigusemõistmisele ning luua tõhusad, usaldusväärsed ja kaasavad institutsioonid kõigil tasanditel“.

Aafrika rahutagamisrahastut rahastatakse tavaliselt Euroopa Arengufondi AKV-sisese koostöö assigneeringutest. Tulemusreservist (mittekasutatav) Aafrika rahutagamisrahastule

⁶ See ei loo pretsedenti varasematest EAFidest vabanevate vahendite võimaliku tulevase kasutamise suhtes, mis jääb liikmesriikide otsustada iga juhtumi puhul eraldi kooskõlas 26. novembri 2018. aasta nõukogu määruse (EL) 2018/1877 (mis käsitleb 11. Euroopa Arengufondi suhtes kohaldatavat finantsmäärust) artikliga 55.

⁷ „Ühtne visioon, ühine tegevus: tugevam Euroopa. Euroopa Liidu üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia“, juuni 2016.

⁸ Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate, Euroopa Parlamendi ja komisjoni ühisavaldus (2017/C 210/01): Euroopa uus arengukonsensus „Meie maailm, meie väärikus, meie tulevik“, 8. juuni 2017.

eraldatud täiendavatest vahenditest rahastatavad tegevused on kooskõlas AKV riikide vahelises strateegias kehtestatud üldiste ja konkreetsete eesmärkidega⁹.

Kõnealuseid täiendavaid rahalisi vahendeid kasutatakse kooskõlas 11. EAFi suhtes kohaldatavate eeskirjade ja menetlustega. Nende vahendite kasutamine kavandatakse tulevases Aafrika rahutagamisrahastu 2019.–2020. aasta tegevusprogrammis, mille vastuvõtmiseks komisjoni poolt on vaja eelnevalt COREPERi heakskiitu, nagu on ette nähtud 11. EAFi rakendusmääruse artikli 15 punktis b¹⁰.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Ei kohaldata.

2. **ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS**

- **Õiguslik alus**

11. EAFi sisekokkuleppe artikli 1 lõige 4¹¹.

11. EAFi sisekokkuleppe artikli 1 lõikes 4 on nõutud, et nõukogu võtaks otsuse vastu ühehäälselt.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Ei kohaldata.

EAF on moodustatud liikmesriikide esindajate vahelise sisekokkuleppe alusel ning sellega nähakse ette võimalus kasutada vabanevaid vahendeid, kui nii on kokku lepitud nõukoguga¹².

- **Proportsionaalsus**

Ettepanek ja eelkõige kavandatavad summad põhinevad Euroopa välisteenistuse ja komisjoni talituste tehtud põhjalikul analüüsil. Ettepanek põhineb eeldusel, et teised partnerid toetavad rahastamist, sealhulgas et Aafrika Liidu liikmesriigid täidavad järk-järgult Aafrika Liidu tippkohtumisel Johannesburgis (Lõuna-Aafrika) 2015. aasta juunis võetud kohustuse saavutada rahutagamisoperatsioonide rahastamisel 2020. aastaks 25 % osalus ning et aitavad ka teised rahastajad, sealhulgas ÜRO. Lisaks sellele on ELi liikmesriikidel võimalus tasuda Aafrika rahutagamisrahastu kaudu oma vabatahtlik rahaline osalus.

Juulis 2016 võttis Aafrika Liit vastu otsuse kehtestada 0,2 % maksu vastavate kaupade impordile, et rahastada Aafrika Liitu. Otsuse eesmärk on tagada Aafrika Liidu rahufondi kaudu rahu ja julgeoleku jaoks usaldusväärne ja prognoositav rahastamine. Vajalike õigusaktide ja praktiliste meetmete rakendamine edeneb, ehkki igas Aafrika Liidu liikmesriigis eri kiirusega.

⁹ Komisjoni 13. novembri 2015. aasta otsus C(2015) 7766, milles käsitletakse aastateks 2014–2020 strategiadokumendi ning Euroopa Liidu ja AKV-rühma riikide vahelise AKV-sisese koostöö sihtprogrammi vastuvõtmist.

¹⁰ Nõukogu 2. märtsi 2015. aasta määrus (EL) 2015/322.

¹¹ Sisekokkuleppe nõukogus kokku tulnud Euroopa Liidu liikmesriikide valitsuste esindajate vahel Euroopa Liidu abi rahastamise kohta mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) alusel vastavalt AKV-ELi partnerluslepingule ning finantsabi eraldamise kohta nendele ülemeremaadele ja -territooriumidele, mille suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu neljandat osa (ELT L 210, 6.8.2013, lk 1).

¹² 11. EAFi sisekokkuleppe artikli 1 lõige 4 ja nõukogu 26. novembri 2018. aasta määruse (EL) 2015/1877 artikkel 55, mis käsitleb 11. Euroopa Arengufondi suhtes kohaldatavat finantsmäärust.

- **Vahendi valik**

EAF on ELi tasandil Aafrika rahutagamisrahastu ainus rahastamisallikas. Õiguslike piirangute tõttu ei saa olemasolevaid, liidu üldeelarvest rahastatavaid ELi vahendeid kasutada sõjalise või kaitsepoliitilise tähendusega operatsioonide jaoks või toetada sõjalisi toetuse saajaid muul eesmärgil kui selleks, et suurendada nende suutlikkust arengu või arenguks vajaliku julgeoleku toetamiseks.

Kooskõlas nõukogus kokku tulnud Euroopa Liidu liikmesriikide valitsuste esindajate sisukokkuleppe (Euroopa Liidu abi rahastamise kohta mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) alusel vastavalt AKV-ELi partnerluslepingule ning finantsabi eraldamise kohta nendele ülemeremaadele ja -territooriumidele, mille suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu neljandat osa) artikli 1 lõikega 4 otsustab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Ei kohaldata.

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Ei kohaldata.

- **Ekspertiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Ei kohaldata.

- **Mõjuhindang**

Ei kohaldata.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Ei kohaldata.

- **Põhiõigused**

Konfliktide ennetamise, kriisiohjamise ja konfliktijärgsete protsesside inimõiguste mõõtme tugevdamine on üks peamisi koostöövaldkondi, mis kuulub Aafrika ja ELi ühisstrateegia prioriteetse valdkonna „Rahu ja julgeolek“ alla. 2018. aasta mais allkirjastatud Euroopa Liidu ja Aafrika Liidu vahelise vastastikuse mõistmise memorandumiga, mis käsitleb rahu, julgeolekut ja valitsemist, rõhutatakse veelgi enam inimõiguste kesksust, sealhulgas võitlust konfliktidega seotud soolise vägivalla vastu, rahu ja julgeoleku saavutamiseks Aafrika mandril.

Aafrika rahutagamisrahastu 2019.–2020. aasta tegevusprogrammi raames pööratakse erilist tähelepanu kõigi asjakohaste meetmete soolisele ja inimõiguste mõõtmele. Aafrika Liit ja teised asjaomased osalejad saavad toetust, et luua kogu mandrit hõlmav inimõiguste ja rahvusvahelise humanitaarõiguse vastavuse raamistik, mida saab kohaldada kõigile Aafrika riikide juhitavatele rahutagamisoperatsioonidele.

4. MÕJU EELARVELE

Ei kohaldata.

EAF ei moodusta osa ELi eelarvest.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Kehtib 11. EAFi suhtes kohaldatav ja asjakohastes mitmeaastastes tegevusprogrammides ette nähtud järelevalve, hindamise ja aruandluse kord. Täiendavad asjakohased meetmed on nimetatud ka Aafrika Liidu Komisjoni tugevdamist käsitlevate meetmete meelepeas, millele Euroopa Komisjon ja Aafrika Liidu Komisjon kirjutasid alla 15. aprillil 2016 ja mida on muudetud 24. mail 2017 ning mida Aafrika Liidu komisjon peab järgima Euroopa Arengufondi rakendamisel kaudse eelarve täitmise raames.

- **Selgitavad dokumendid (direktiivide puhul)**

Ei kohaldata.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Ettepaneku artikli 1 lõikes 1 on sätestatud, et 10. EAFi rahastatavatest projektidest vabanevatest rahalistest vahenditest eraldatakse kuni 445 860 000 eurot Aafrika rahutagamisrahastu vahendite täiendamiseks, et tegeleda Aafrika rahutagamisrahastu aastateks 2017–2018 ette nähtud tegevusprogrammi hinnanguliste rahastamisvajadustega.

Artikli 1 lõikes 2 on sätestatud, et kuni 14 860 000 eurot lõike 1 kohasest summast eraldatakse komisjoni toetuskulude katteks. Kõnealune summa arvutatakse sama protsenti (3,45 %) kasutades, nagu on ette nähtud 11. EAFi sisekokkuleppe EAFi vahendite haldamist käsitleva artikli 1 lõike 2 punktis a.

Artikli 1 lõikes 3 on sätestatud, et kohaldatakse 11. EAFi eeskirju (rakendus- ja finantsmäärused¹³).

Artikliga 2 on ette nähtud otsuse jõustumise kuupäev.

¹³ Nõukogu 2. märtsi 2015. aasta määrus (EL) 2015/322 11. Euroopa Arengufondi rakendamise kohta ja nõukogu 6. novembri 2018. aasta määrus (EL) nr 2015/1877, mis käsitleb 11. Euroopa Arengufondi suhtes kohaldatavat finantsmäärust.

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

milles käsitletakse 10. Euroopa Arengufondi projektidest vabanevate rahaliste vahendite eraldamist Aafrika rahutagamisrahastu vahendite täiendamiseks

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse sisekokkulepet nõukogus kokku tulnud Euroopa Liidu liikmesriikide valitsuste esindajate vahel Euroopa Liidu abi rahastamise kohta mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) alusel vastavalt AKV-ELi partnerluslepingule ning finantsabi eraldamise kohta nendele ülemeremaadele ja -territooriumidele, mille suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu neljandat osa¹⁴, eriti selle artikli 1 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) 11. EAFi raames on EL seni eraldanud kokku 1627,3 miljonit eurot Aafrika rahutagamisrahastule, et toetada Aafrika Liidu reageerimist Aafrika praegustele ja uutele julgeolekukriisidele. Sellist tegevust rahu ja julgeoleku tagamiseks Aafrika mandril tuleks jätkata aastatel 2019–2020.
- (2) Aafrika rahutagamisrahastu rahalised vajadused aastateks 2019–2020 on hinnanguliselt 814 860 000 eurot.
- (3) On asjakohane kasutada 10. EAFi projektidest vabanevaid vahendeid, et tagada Aafrika rahutagamisrahastu rahastamine kuni 2020. aasta lõpuni.
- (4) Aafrika rahutagamisrahastu täiendavatest vahenditest tuleks rahastada Aafrika rahutagamisrahastu meetmeid, sealhulgas toetada Aafrika rahu ja julgeoleku struktuuri, toetada algatusi, mille eesmärk on vägivaldsete konfliktide ennetamine ja juhtimine kriisiolukordades (varajase reageerimise mehhanism), toetada Aafrika juhitud rahutagamisoperatsioone ning toetada komisjoni kantud toetuskulude katmist.
- (5) Kõnealuseid vahendeid tuleks kasutada kooskõlas Aafrika rahutagamisrahastu asjaomaste mitmeaastaste tegevusprogrammidega ning 11. EAFi suhtes kohaldatavate eeskirjade ja menetlustega, nagu on sätestatud nõukogu 2. märtsi 2015. aasta määruses (EL) 2015/322 11. Euroopa Arengufondi rakendamise kohta¹⁵ ja nõukogu 26. novembri 2018. aasta määruses (EL) 2015/323, mis käsitleb 11. Euroopa Arengufondi suhtes kohaldatavat finantsmäärust¹⁶,

¹⁴ ELT L 210, 6.8.2013, lk 1.

¹⁵ ELT L 58, 3.3.2015, lk 1–16.

¹⁶ ELT L 307, 3.12.2018, lk 1–21.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

10. Euroopa Arengufondist rahastatavatest projektidest vabanevatest rahalistest vahenditest täiendatakse Aafrika rahutagamisrahastu vahendeid aastateks 2019–2020 kuni 445 860 000 euro suuruse summaga.

Sellest summast kuni 14 860 000 eurot eraldatakse komisjoni toetuskulude katteks.

Kõnealuseid rahalisi vahendeid kasutatakse kooskõlas 11. Euroopa Arengufondi suhtes kohaldatavate eeskirjade ja menetlustega.

Artikkel 2

Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päevale järgneval päeval.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*